

ordentlig stor Rolle for det Østasiatiske Kompagnis Handel. De er, som det vil ses af Østasiatisk Kompagnis 25 Aars Jubilæumsberetning, Hovedcentralstedet i Sibirien for Opsamling af Soyabønner fra Mantshuriet og Øst-Sibirien, og Soyabønnerne spiller som bekendt en stadig voksende Rolle for Østasiatisk Kompagnis Virksomhed. Soyakagefabrikken paa Amager er vokset enormt, og de Fabrikationer, der staar i Forbindelse med Soyakagebønnerne, Olieafpresning til Margarine, Sæbe, Glycerin og mangfoldige andre Ting, har ogsaa taget et stærkt Opsving. Denne Faktor spillede en stor Rolle for Østasiatisk Kompagni under en hvid Regering i 1921, følgelig havde Østasiatisk Kompagnien som helst Interesse i at se Danmark slutte en Handelstraktat med Bolschevikregeringen. I 1922 skulde man mene, at Forholdene laa noget anderledes, thi i Oktober 1922 erobredes Charbin og Vladivostok definitivt af Bolschevikerne, den hvide Regering styrtedes i Charbin og Vladivostok. Neppe en Maaned efter at disse Begivenheder havde fundet Sted, fik Enkekejsersinde Dagmar Opfordring fra Østasiatisk Kompagnis Direktør til at forlade Danmark og begive sig til sin Søster i London og tage Ophold der, og i December, saa vidt jeg ved, indleddedes der Forhaandsamtaler i Lausanne mellem den danske Gesandt og den russiske Udenrigsminister Tjitsjerin angaaende Muligheden for Afslutning af en Overenskomst; og saa førtes der, saa vidt jeg ved, Underhaandsforhandlinger med Erhvervsorganisationerne, og dette førte til, at Forhandlingerne toges officielt op i Marts 1923 i Moskva.

Der er altsaa meget, der tyder paa, at samme Faktor, som var mod en Handelstraktat i 1921, har været for en Traktat i 1923 efter Bolschevikkernes Erobring af Øst-Sibirien; thi det er klart, at Østasiatisk Kompagni umuligt kan være interesseret i, at de Ejendomme, det har, den Eksport, der foregaar fra Øst-Sibirien, skulde beslaglægges af Bolschevikkerne, hvad disse naar som helst kunde gøre, naar der ikke var nogen Overenskomst med den russiske Sovjetregering. Hvis Østasiatisk Kompagni altsaa har været ivrigt denne Gang for at faa Traktaten ud i Livet, kan der ikke bebrejdes Østasiatisk Kompagni det mindste, det kan maaske heller ikke en Gang bebrejdes den højtærede Regering, at den har taget dette med som en Faktor i sine Betragtninger, at her var et dansk Firma, som havde stor Interesse i Øst-

Sibirien, og som det derfor havde Betydning at beskytte med en saadan Traktat ligesom andre danske økonomiske Interesser. Men det, som kan bebrejdes den høje Regering, er, at det er Indflydelse fra Faktorer udenfor de forfatningsmæssige, der synes at øve den afgørende Indflydelse paa den høje Regerings Holdning i denne som i andre udenrigspolitiske Sager, at det er det tredje uforfatningsmæssige Ting, der spørges til Raads og informeres, medens de forfatningsmæssige Ting ikke alene informeres om Regerings Holdning, men slet ikke tages med paa Samraad af den højtærede Regering. Jeg tror, at det er et stigende Krav i Befolkningen, at de forskellige Ting, baade de forfatningsmæssige og de uforfatningsmæssige, bliver stillet paa deres rette Plads, og at den højtærede Statsministers Forhold baade til dette uforfatningsmæssige Ting og til de andre Faktorer, der har haft nær Forbindelse med dette uforfatningsmæssige Ting, snarest muligt bliver bragt paa det rene, saa meget mere som den højtærede Statsminister ikke alene lader Rigsdagen i fuldkommen Uvidenhed om Regeringens egentlige Motiver i denne Sag — man maa dog tro, at der er fornuftige Motiver, at det hele ikke virkelig er saa absurd, som det tegner —, men oven i Købet mener det berettiget at lade saadanne Forhandlinger under saadanne Omstændigheder afslutte her i dette Ting med den parlamentariske Utilbørlighed, at han slet ikke finder sig forpligtet til at udtale sig om denne Sag.

Borgbjerg: Det ærede Medlem Hr. Rode sagde, at der intet Tegn var paa, at Statsministeren eller den højtærede Formand vilde svare mig. Der er dog et Tegn paa Muligheden deraf, idet den højtærede Statsminister og den højtærede Formand lige efter min Tale havde en lille Konference sammen — det har det ærede Medlem maaske overset —, ligesom en saadan stille og tavs Konference fandt Sted mellem de to Herrer efter det ærede Medlems Tale. (Rode: Jeg har stillet en Forespørgsel i Interpellationsform). Det er altsaa Forklaringen. Jeg haaber derfor . . . .

Formanden: Det ærede Medlem bør ikke beskæftige sig med de Samtaler, der føres mellem Formanden og Statsministeren.